

# VARIA

## Commemoratio

### Hagyomány és haladás Egy öregedő ifjú gondolatai az Ifjúsági Keresztyén Egyesület 100 éves jubileumán

Kedves Ifjú Barátaim!

Az Ifjúsági Keresztény Egyesület (IKE) történetéről írt és 2000-ben megjelent könyvem bevezetőjében ezt írtam:

„Sokszor csodálattal és elcsodálkozva tekintünk vissza az erdélyi református gyülekezeti tagok, presbiterek, gondnokok példamutató egyház melletti kiállására a kommunista évtizedek alatt. A sorozatos fenyegetések ellenére is hőies kitartással vállalták szinte valamennyien egyházukat és hitüket. Honnan az erő, a helytállást tápláló erkölcsi tartalék? Meggyőződésem, hogy a református egyházban a két világháború között beindult belmisszió ifjúságot célzó szolgálatában találtak erőforrásra. [...] Ez a mozgalom közvetítette számukra Isten megtartó igéjét. Lelkészi szolgálatom ideje alatt nem egy olyan gyülekezeti taggal és presbiterrel beszélgettem, aki lelkesedéssel szólt a mozgalomról, és hálás szívvel emlékezett vissza arra, amit az IKÉ-től kapott. Hatása azonban túlterjedt a felekezeti határokon és felülemelkedett a helyi gyülekezetek szintjén, különösen miután hivatalos lapja, az *Ifjú Erdély* megjelent és fóruma lett a mozgalomnak. A folyóirat sok tudóspalántának lett melegágya, akik később nemzetközi hírűvé is szereztek maguknak a legkülönbözőbb szakterületeken. Írók, költők, színészek, képzőművészek, matematikusok, fizikusok, társadalomtudósok, természetbúvárok neveire bukkanunk a folyóirat cikkei olvasva. Megérné végigkísérni sorsuk alakulását!”

Mi volt hát az a hihetetlenül inspiráló közeg, vagyis az IKE?

#### *Indulás*

Nem akarok untatni történelmi adatokkal, de azt azért engedjétek meg, hogy nagyon röviden felidézzem azt a korszakot, amelyben az IKE született, és kezdeti, áldásos szolgálatát kifejtette. Ezt általában így nevezzük: a két világháború közötti idő. Hivatalos megalakulását önszerveződéssel létrehozott bibliaórási csoportmunka előzte meg a Kolozsvári Református Teológián (ekkor indultak be a református teológián a napjainkban is működő szerda esti bibliatanulmányozások). A hivatalos megalakulás helyszíne a teológia díszterme volt, időpontja 1921.

február 28., amikor csupán 30 teológiai hallgató csatlakozott a mozgalomhoz, mert a diákok többsége bizalmatlanul nézte és „pietistának” titulálta a bibliakörök tevékenységét, tehát az újonnan megalapított egyesületet is. „Ez a magatartás akkor, amikor a mai belmissziói mozgalmaink még csak csiráit bontogatták, némileg érthető is volt” – emlékezik vissza László Dezső egykori IKE-utazótíkárr. „A belső építőmunka három körben folyt: az egy csoportban végzett bibliatanulmányozást, a szociális és missziói körök munkája egészítette ki” – állapítja meg ugyancsak László Dezső. A teológiai hallgatók missziói munkát ekkor még csak az alsóvárosi konfirmandusok között végeztek. Első irányítója ennek Kecskeméthy István teológiai tanár volt, aki kiemelkedő szerepet vállalt az erdélyi belmisszióban. Az első iskolai év (1921–1922) a megerősödést szolgálta. Ezalatt a bizalmatlanság eloszlott, és a tagok száma a kétszeresére nőtt, ami arra késztetett még két teológiai tanárt, hogy részt vállaljanak a bibliárai tevékenységben.

### *Belmisszió és liberalizmus*

Az imént említettem a belmisszió kifejezést, amely mellett most hadd időzzek el néhány gondolat erejéig. Ez az egyház missziói szolgálatának egyik sajátosan erdélyi értelmezése: nemcsak az egyházon kívüliek között kell végezni a missziói munkát, hanem az egyháztagok között is. Miért volt erre szükség akkor? Most egy másik szót említek: liberalizmus. Ez a filozófiai/teológiai irányzat az első világháború előtt igen nagy kárt okozott, és hihetetlen méretű rombolást végzett világszerte az egyházban. Nem akarok most filozófiai meghatározással untatni titeket, s ezért csupán egyetlen példát hozok fel, amelyből megláthatjátok a liberalizmus káros hatását. Az 1800-as évek vége felé Genfben, Kálvin városában, a lelkészjelölteknek rengeteg, úgynevezett modern tudományágot tanítottak a teológiai képzés során, a Szentírással viszont csupán egyetlen félévet foglalkoztak. És ne gondoljátok, hogy e félév alatt alapvetőbb bibliai ismereteket sajátíthattak el.



Ugyanis e félévben semmi egyebet nem tettek, mint azt, hogy kezükbe vették a Szentírás ótestamentumi részét, de pusztán csak azért, hogy meglássák, milyenek a héber betűk (a héber nyelv tanításáról szó sem volt, így a szöveg megértéséről sem). Aztán kézbe vették a Szentírás másik részét, az Újszövetséget, hogy lássák, miként néznek ki a görög betűk. Ezzel a Szentírással való kapcsolatuk be is fejeződött – ismervén a teológiai liberalizmust – szinte örökre. Nem is lett volna baj, ha mindez a filozófiai, a nyelvészeti vagy akár a vallástörténeti tanszéken történt volna. De lelkészjelölteket képező intézményben volt ez így. Ezek után a prédikáció nem lett más, mint elvont tudományos értekezés, filozófiai eszmefuttatás, erkölcsi kérdésekről tartott moralizáló esszé, de nem Isten hirdett igéje.

### *Új reformáció*

Nos, kedves barátaim, a liberalizmus korában ilyen, vagy ettől nem sokban különböző állapotok uralkodtak az erdélyi egyházban is. A hirdetett Ige hiányában az egyházi élet elsorvadt, kiszáradt, elveszítette igazi közösségi jellegét, és Krisztus földi teste igen lesóványodott a gyenge tápértékű eledel miatt. Az egyházi élet merő formalizmussá vált. A gyülekezeteknek nem élő, hanem csak névleges, többnyire csak papíron nyilvántartott tagjai voltak, s az élettelen és lélektelen intézményi keretek között az egyház csupán társadalmi feladatokat teljesített Krisztus parancsa helyett.

Ebben a sivár, egyházas életben felüdülést jelentett, hogy újra felfedezték Isten Igéjét (nem utolsósorban Kálvin munkáinak előbányászásával). Olyan új reformációra volt tehát szüksége az egyháznak, amely ismét útnak indítja Isten megújító Igéjét, de ezennel a saját keretei között. Amint a 16. századi reformációnak lényege az igehirdetés volt, úgy ezzel az Igével akarták élővé és hatóvá tenni a kiszikkadt egyházi életet. Úgynevezett újreformátori folyamat kezdődött el a liberalizmus áldatlan hatása miatt lelkileg teljesen kiszáradt egyházban. Ezt nevezük belmisszióknak. Ugyanazzal a lendülettel indult el a hirdetett Ige gyülekezeti életet újítani, mint négy évszázaddal korábban. Erre pedig az erdélyi lelkek igencsak szomjúhoztak, kiváltképpen a Trianon okozta megrázkódtatás után. Isteni gondviselés volt tehát az Ige égből alászálló harmatja a Trianon okozta tünetegyüttes közepette. Nem is maradt el az eredménye. Gombamódra kezdtek el szaporodni a belmisszó intézményei, vagyis munkaterületei (Vasárnapi Iskola, IKE, Nőszövetség, Férfiszövetség), hogy életet vigyenek az addigi ugyan létező, de hangsúlyozottan kultúrprotestáns szemlélet alapján működő egyletek kiüresedő keretei közé. Az IKE ennek a tömény evangéliumi tartalommal belendülő mozgalomnak mérsékeltebb, nem pedig a szélsőséges vonulatából jött létre.

### *Nyitás*

Példaként természetesen a nemzetközi szervezet állt előttük, de ezt sajátosan erdélyi formában szervezték meg. A nemzetközi szervezet egyik igen fontos alapelvét léptették életbe: A Young Men's Christian Association (YMCA) nem azért jött létre, hogy kioktassa az egyházat munkája végzésének módszeréről, és azért sem, hogy helyettesítse az egyház munkáját. Segíteni és szolgálni kívánta az egyházat, amely Istentől arra rendeltetett, hogy üdvösségre vezesse a világot. Ez az egyházi elkötelezettség igen erőteljesen kihangsúlyozódott Erdélyben, olyannyira, hogy a mozgalom szervesen beépült az egyház szerkezetébe, miközben külföldön érződött egyfajta párhuzamosság a két intézmény között. Erdélyben tehát a református egyház adott keretet és védelmet az IKE-munkához. Itt munkáját erőteljesebben meghatározta a református egyház, és ettől kapta erőteljes hitvallási színezetét is, hiszen az egyesület megszervezői, éltetői és tagjai többségükben ennek az egyháznak voltak a tagjai. Ez persze nem jelentett elszigetelődést és merev elzárkózást sem a többi felekezet, sem a nemzetközi, hasonló célt szolgáló egyesületek előtt.

### *A szerkezet*

Ha végignézzük az első IKE-szabályzat azon szakaszát, amely az általános elvi rész után következik, jól láthatjuk, hogy az egyesületnek szándékosan szántak olyan szerkezetet, amely beépíthető a református egyház keretébe. Az IKE-csoportok felügyeletét, védelmét és irányítását a helyi egyházközség lelkésze végezte és biztosította a presbitérium (vagy parókiális tanács) nevében. Az egyesület feloszlása esetén minden vagyona a református egyházközség tulajdonába ment át. Indokolt esetben az egyházközség presbitériuma fel is oszthatta az egyesületet (ha tudniillik az egyesület belső életében egyház- vagy hitvallásellenes irányzat ütötte fel a fejét).

Az egyházi szerkezettel történő harmonizáció egy lépcsőfokkal magasabban, egyházmegyei szinten is meglátszott: az egyházmegyei választmányt az egyházmegyék területén működő helyi egyesületek állították. Ez a helyi közösségek képviselőiből állott, amely elnököt, titkárt és pénztárost választott. Az egyházmegyei választmányok pedig egyházkerületi választmányt hoztak létre. Mind az egyházmegyei, mind pedig az egyházkerületi választmány az egyházkerületi igazgatótanács védelme és felügyelete alatt állt, ahová működésükről jelentést kellett tenniük.

Nem azért hangsúlyoztam ennyire erőteljesen az egyházi szerkezetbe történő beépülést, hogy megriasszalak titeket, ez nem valamiféle ördögtől való, káros hierarchia volt, amely túlzottan kilengett az ellenőrzési és a felügyeleti szerep felé. Erre egyrészt a megváltozott politikai helyzetből adódó fenyegetettség elhárítása

végezt volt szükség, másrészt pedig azért, hogy megmaradjon az egyesület hitvallási tisztasága, és távol lehessen tartani tőle a kósza, világnézeti kísérletezés nyomán előállt gyanús teológiai irányzatokat.

### *Személyes*

Az öregség ismertetőjele az, hogy az ember egyre többet emlékezik a saját múltjára. Engedjétek meg nekem is, hogy az IKE és az egyház kötődésének témakörében és a történelmi visszapillantás után a saját tapasztalatomat is elmondjam.

A 20. század 90-es éveiben az IKE nyitott volt a határokon túli egyetemes ifjúsági mozgalmak előtt, azokkal eleven, rendszeres kapcsolatot tartott fenn, tehát bekapcsolódott a nemzetközi vérkeringésbe. A nyolc évre terjedő két elnöki mandátumom alatt elég sokat jártam az IKE képviselőjében külföldön. Részt vettem az éves rendszerességgel megrendezett közös YMCA-közgyűléseken, a különböző testvérszervezetek keretében szervezett munkaközösségekben, protokoll-találkozásokon, a partneregyesületekkel közösen rendezett programokon stb. Ezeken a gyűléseken, bizony, gyakran megtörtént, hogy egyik-másik felszólalásomra jól hallható moraj volt a válasz. Olyan hozzászólások voltak ezek, amelyekben kiemeltem az erdélyi IKE szoros kötődését a gyülekezeti élthez, a református egyházhoz. A moraj okát később értettem meg. Az európai YMCA ugyanis, bármelyik országban működött is, ugyan keresztyénnek vallotta magát – mert, úgymond, Jézus Krisztusnak gyűjtött ifjú sereget –, de felekezeti nem. Munkáját mindenféle egyházi kötődéstől függetlenül végezte, és globális szervezetté vált, amelynek már nem volt semmiféle kapcsolata a felekezeti egyházakkal. Nemzetközi ifjúsági mozgalomként maga is szabályos egyházzá vált, úgy működött, mint bármelyik más vallásos szervezet. Ezért az egyházakban valós versenytársat látott.

Nem tudom, mi a helyzet ma a külföldi szervezettel fenntartott kapcsolat terén. Ami engem a kötődés kapcsán még ma is érdekel, az az IKE-munka hazai sorsa. Nem véletlenül emeltem ki korábban az erdélyi IKE sajátosságaként a gyülekezeti és egyházi kötődést, amely megkülönbözteti a nemzetközi szervezetektől. Ezzel akartam jelezni, hogy az itthon létrejött, alapjában véve református egyesület az anyaszervezet keretei között találta meg sajátos feladatát. Furcsa talán, de ma is ugyanaz a liberalizmus fenyegeti közösségeinket, mint annak idején. Ennek nyomán a globalizáció igyekszik eltörölni minden népi, nemzeti, egyházi sajátosságot. Ebben a nyomasztó helyzetben kell felismernie úja az erdélyi református ifjúsági egyesületnek a maga feladatát: fel kell kutatnia és sajátos nyelvén meg kell szólítani az egyháztól elidegenedett vagy ennek a peremére sodródott ifjakat, és vissza kell hoznia őket az egyházba.

*Végszó*

Az IKE születését követő években három lelkes teológiai hallgató látogatta meg a székelyudvarhelyi és a sepsiszentgyörgyi református kollégiumot. Álljon itt útravalónak egyikük hitvallásnak is beillő, azóta is időszerű biztatása az IKE-munkáról és a Krisztus-követő életéről: „Hadd lássa meg a világ és e világ káromkodó divatosai, árral úszó fölényeskedői, modernjei, hogy így is lehet élni: imádkozva, divattalanul, egy világ áradatával is szemben, alázatosan és hűséggel a múlt iránt [...] munkálkodni, örökkévaló célok szolgálatában állva.”

**Buzogány Dezső**